

IRODALMI TAJÉKOZTATÓ

N. Sz. LJESZKOV: AZ ELVARÁZSOLT ZARÁNDOK. (Révai.)

Furcsa történet a Szeverjánicsé, kalandos regénynél izgalmasabb; nem szükkölködik fantasztikumokban. A cári elnyomás hiteles bizonyítéka az Elvarázsolt Zarándok, — a ma embere számára mégis hihetetlen. Említésre alig méltó esemény, hogy egy jobbágy talpát felhasítják, vagy a jámbor, s a helyi szokásokban tájékozatlan idegent meggyilkolják, anélkül, hogy ezt önvédelem, vagy más döntő szempont indokolná. A kancsuka, csak úgy fizetsége a jobbágy-nak, mint az esetleges kommenció. A kinzások módozatainak felsorolása hosszúra nyúlna. A regény hőse Szeverjánics. Ide-oda hányódik, mégis mindig vidám. Kedvenc foglalkozása a lovakkal való foglalatoskodás, ehhez ért legjobban, de gyerekdajka lesz. Naponként viszi az elhagyott férj kisgyerekét a tengerpartra, ahol forró a homok, és örökké sütt a nap. Társaságukhoz tartozik még egy kecske. De egy napon a hűtlen aszszony megérkezik szerelmesével s elviszik a gyermeket. Szeverjánics munka után néz. Hosszas hányódás után tatárfogságba kerül. Itt mindkét talpát felhasítják, betömik sörtével, a nyílt sebet valami kotyvalékkal beragasztják s így biztosítják Szeverjánics fogvartartását. Megszökni tehát nem tud, de négykézláb járni igen. A csodával határos módon mégis megszökik s egy földbirtokoshoz szegődik — végre — löszakértőnek. Már úgy tűnik, hogy rendben megy élete sora, de akkor egy mulatóba téved, ahol Grusa, a pompás cigánylány addig bűvöli, míg hősünk nemcsak a saját, de gazdája pénzét is ott felejt; elég tetemes összeget. A földbirtokos magával viszi a szép Grusát, kit hamarosan megün és Szeverjánicsunk gondjaira bíz e felkiállással: „Szórakoztasd őt!” A szép leány belebetegszik a bánatba és ráveszi hódolóját, hogy ölje őt a vízbe. A szerelmese halálát követő időkben Szeverjánicsnak többé sehol nincsen maradása. Delej ez és kupeckodik, majd észébe jut anyja régi óhaja és kolostorba vonul. De miként is bírná ki

ő az efféle merev és minden pillanatában megkötött életet, amit a kolostor törvényei az ő adottságaival bíró ember számára jelentenek? Természetesen odébb áll, hogy végül is zarándokútra menjen, valami maga által elgondolt béke utáni örökös áhitozásban. Életének minden mozzanata az elnyomott orosz jobbágy-ság sorsát példázza. Hangján kbertlenül egy egész osztály szólal meg, embertelen körülményei közt is bizakodással.

Ljeszkovban a nagy orosz irodalom egyik legjelesebbjét ismeri meg az olvasó. Kis remekműve méltán sorakozik nagy kortársainak (Tolsztoj, Goncsarov, Dosztojevskij) maradandó alkotásai mellé. Munkája nem aprólékos, de erőteljes; közvetlen elbeszélésmódja magávalragadó. Ljeszkovnak csak úgy, mint nagy kortársainak legfőbb jellemzője a hű korrajz. Méltatására hadd idézzük Gorkijt: „

„Ljeszkov a legeredetibb orosz író; mentes minden idegen befolyástól. Könyvének olvasása közben megérezzük Oroszországot.”

A fordítás Moly Tamás igényes munkája.

SOLYMOS IDA

ANTONIN ZÁPOTOCKY: ÚJ HARCSOK SORAKOZÓJA. (Népszava.)

Miniszterelnök és író: ennek az összeállításnak régi hagyományai vannak Európa irodalomtörténetében. Elég, ha a legklasszikusabb példát, Goethe-t említjük. Más társadalmi és politikai viszonyok közt, a népi demokrácia útján a szocializmus felé haladva, ezt a hagyományt folytatja most Antonin Zápotocky, a baráti Csehszlovák Köztársaság miniszterelnöke. Előttünk fekvő könyve pedig azt bizonyítja, hogy nem méltatlanul.

Nem véletlenül említettük előbb Goethe nevét, hisz ez a könyv is a Dichtung und Wahrheit műfajának, a memoárnak folytatója. Ámde — épp a változott társadalmi viszonyok és osztályhelyzet következtében — a műfaj új változatban jelenik meg Zápotockynál. Egyrészt személytelenebbé válik, másrészt a regény, az elbeszélés egyes vonásait ötvözi magába. Memoár és epika